

DIGITALNI IZAZOVI ODNOSA RELIGIJE I POLITIKE

Velimir Srića

Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet, Zagreb, Hrvatska

Hoće li najbolji radnici, političari, advokati, profesori i svećenici budućnosti biti ljudi ili roboti? Hoće li više vjerovati vladi i parlamentu izabranih pojedinaca ili farmi računala s vrhunskim softverom za upravljanje gospodarstvom i društvom? Hoće li buduću „svevišnji“ biti službeni bog neke religije ili najmoćniji proizvod umjetne inteligencije? Živimo u disruptivnim vremenima kriza, problema, nesklada i nezadovoljstva. Svađe, napetosti i sukobi temeljeni na vjerskim, političkim, kulturnim, društvenim i ekonomskim neravnotežama, dovode do netrpeljivosti, agresivnosti i isključivosti, hraneći terorizam. Trećina čovječanstva je pretila, trećina gladuje, a trećina hrane u razvijenim zemljama se baca. Nerazumno korištenje prirodnih resursa ugrožava održivost života na planeti, produbljujući strah od ekološke katastrofe. Potrošački mentalitet pretvorio je svijet u mjesto gdje se stvari vole, a ljudi troše, gdje se vođama, političkim ili vjerskim, sve manje vjeruje. Svijet je to u kojem dominira agresija, dominacija, isključivost, nerazumna konkurencija i insistiranje na konfliktima. Možda bi bolji svećenici i političari od ljudi bili strojevi, roboti i umjetna inteligencija? Toliko se brzo razvijaju i tako dramatično napreduju da postaju prijatnija čovjeku, ali i moguće rješenje. U svojem izlaganju nudim analizu trendova digitalne transformacije i pokušavam odgovoriti na pitanje hoće li nove generacije tražiti i vjerovati u drugačija „božanstva“ i kako će u tom kontekstu izgledati digitalna politika.

* * * * *

ZABORAV I ELIMINACIJA RELIGIOZNOGA U OSOBNOM I JAVNOM ŽIVOTU

Ivan Šestak

Sveučilište u Zagrebu, Fakultet filozofije i religijskih znanosti, Zagreb, Hrvatska

Prema klasičnoj filozofiji religioznost je čovjekova vlastitost (lat. *proprium*) koja je dana s čovjekovom naravi kao takvom. Kada ju čovjek živi u njezinoj eksplicitnosti, tada ona postaje središnja zbiljnost njegova života. Ne treba stoga čuditi što je današnje vrijeme religija postala »global player« na ekonomskom i političkom području. Nerijetko smo međutim svjedoci da se religiju u javnom životu na razne načine gura u stranu, u »sakristiju«, u privatnost, da ju se pokušava učiniti anemičnom. A javni se život u međuvremenu organizira etsi *Deus non daretur*. Religija doduše katkada može dobro doći i javnim djelatnicima ako primjerice uz pomoć nje žele doći na vlast ili se pak uz pomoć nje na vlasti održati. To je dakako zloraba religije. U svakom slučaju, kako na Zapadu, a tako i sve više kod nas, događa se zaborav „religioznoga“ u najširem smislu riječi, a što se očituje u izostanku religijske prakse kao lakmus-papira religioznosti.

No, što donosi izostanak religije iz privatnog i javnog života? Odgovor na to pitanje valja potražiti u ulozi koju stručnjaci obično pridaju religiji odnosno religioznosti, a što potvrđuju i najnovija empirijska istraživanja. Religija prema njima daje objašnjenje cjeline svijeta i smisla ljudskoga života. Ona olakšava podnošenje životnih tereta te pridonosi osmišljavanju smrti. Ona može pripomoći u poboljšavanju međuljudskih odnosa, očuvanju braka, mentalnom zdravlju, osobito nadvladavanju tjeskobe te jačanju optimizma, slobodi i oslobađanju od raznih modernih ovisnosti. Na socijalnom području religija stvara svijest pripadnosti zajednici, što pojedinca čini sigurnim. Religija osim toga nadahnjuje kulturni život. Ona drži živom svijest o odgovornosti i sustavu vrijednosti, a što pak osigurava uređeno društvo. Religija napokon može pomoći nadvladavanju sukoba, pomirenju i učvršćenju mira u svijetu. Zaborav religioznoga u privatnom i javnom životu rađa dakle ozbiljnim posljedicama.